

VY_32_INOVACE_PO_KR_08

SADA : Společnost, stát, právo

TÉMA : Stát, právo, morálka

AUTOR : Mgr. Hana Krčilová

PŘEDMĚT : Základy společenských věd

ROČNÍK : 2. ročník VG

VYUŽITÍ : Prezentace určená pro výklad

ANOTACE : Materiál vychází ze vzdělávací oblasti „Člověk a společnost“, občanský a společenskovědní základ, seznamuje se základními politologickými pojmy jako je teorie vzniku státu, znaky státu, vztah práva a morálky, právní řád, obsahové třídění práva, osoby fyzické a právnické

STÁT, PRÁVO, MORÁLKA

STÁT

TEORIE VZNIKU STÁTU:

- **Náboženské teorie** – moc přichází od boha a panovník byl pověřen bohem, aby vládl a vydával zákony.
- **Patriarchální teorie** – pater (otec) – postupné rozrůstání rodiny → hlava státu.
- **Mocenská teorie** – vláda silnějšího nad slabšími.
- **Smluvní teorie** – stát vznikl vzájemnou dohodou mezi lidmi – již v novověku.

ZNAKY STÁTU

- **ČÍM JE TVOŘEN STÁT:**
- každý stát má své **ohraničené území**, patří k němu pobřežní část vody, vnitřní vodstvo, vzdušný prostor, prostor pod zemí.
- **občané státu**
- **ozbrojenou moc**
- **státní aparát** (zákony a úřady)
- **státní suverenita** (svrchovanost), právní subjektivita → stát je mezinárodně uznáván, může nezávisle vystupovat, uzavírat smlouvy, samostatně rozhodovat – svou suverenitu může stát dobrovolně omezit v určitých oblastech (např. oblast obchodu, volného trhu je dnes v pravomoci rozhodování EU)

Úkol k zamyšlení

1, Pokuste se najít v našich dějinách případy, kdy byla narušena suverenity našeho státu, nebo kdy náš stát zcela zanikl

- /Např. **omezení suverenity** znamenala **Mnichovská dohoda** ze dne **30.9. 1938** – rozhodnutí učiněné “o nás, bez nás” – obsazení pohraničí, nebo dále **příchod vojsk Varšavské smlouvy** – **21.8 1968** – ukončení politických reforem, tzv. „pražského jara“.
- Náš **stát fakticky zanikl 15.3. 1939** – obsazen Hitlerovským Německem, vyhlášen byl tzv. „**Protektorát Čechy a Morava**“ /

2, Myslíte si, že suverenity státu může být dnes omezena také jinak než vojenskou silou ?

PRÁVO

- Je souhrn všech pravidel, **kterými se organizuje lidské soužití**
Vydává je stát, **všeobecně závazná**
- **legislativa** – tvorba právních norem
- **právní vztahy** – všechny vztahy upraveny zákonem, oblasti, kde je zájmem státu chránit významné hodnoty (např. život, zdraví, majetek)

PRÁVNÍ NORMY	X	MORÁLNÍ NORMY
- vynutitelné státní mocí, při porušení – SANKCE, jsou v psané podobě, daná forma		- nepostižitelné státem, většinou nepsané, všeobecně závazné, při neplnění jsme společensky odmítnuti, zavržení

PRÁVNÍ ŘÁD – úkol Ústavního

soudu, normy zákonné

„ normy podzákonné, čili prováděcí

SYSTÉM PRÁVA:

**je obsahové roztrídění práva do jednotlivých odvětví,
podle obsahového roztrídění**

- **ústavní právo** - všechny normy o uspořádání státu
- **správní právo** – upravuje činnost státních úřadů, územní samospráva
- **občanské právo** – majetkové vztahy
- **obchodní právo** – mezi podnikateli a společnostmi
- **pracovní právo** – pracovní vztahy mezi zaměstnavatelem a zaměstnanci
- **rodinné právo** – upravuje vztahy mezi manželi, rodiči a dětmi
- **trestní právo** – definuje, co je trestný čin a udává tresty
- **finanční právo** – daňová soustava a vybírání daní
- **soudní právo** – stanovuje postup soudu při soudním řízení

PRÁVNÍ VZTAHY

- Jsou jakékoli **mezilidské vztahy, upravené právními normami.**
- **Každý člověk** během svého života **vstupuje do právních vztahů** (rodina, práce, obchodní, nájemní smlouva)
- Účastníky právních vztahů jsou **osoby fyzické a právnické**

ÚČASTNÍCI PRÁVNÍCH VZTAHŮ

FYZICKÉ OSOBY

- **právní subjektivita** (způsobilost mít práva a povinnosti, začíná narozením a končí smrtí)
- **způsobilost k právním úkonům** – vlastní aktivitou může zakládat, měnit a rušit právní vztahy – písemné smlouvy, manželství – začátek v 18ti letech, jen u některých případech lze zplnoletit dříve, končí smrtí nebo prohlášením za mrtvého, případně soud může rozhodnout o omezení či zrušení - při duševní nemoci

PRÁVNICKÉ OSOBY

- **uměle vytvořené subjekty:**
 - a) společenství osob – s.r.o., a.s. – obchodní společnosti
 - b) společenství věcí – nadace, fondy, ústavy
 - c) společenství právnických osob – sdruží se několik právnických osob, jedná nezávisle na svých členech.
- vznik** – musí vznikat na začátku písemnou smlouvou, musí se zaevidovat, evidenci vedou státní úřady, zanikají vymazáním z evidence. Právnickou osobou je: stát, obchodní společnosti, politické strany, obce kraje.

ZÁKLADNÍ PRÁVNÍ POJMY

OBJEKTIVNÍ PRÁVO	X	SUBJEKTIVNÍ PRÁVO
- souhrn všech právních norem, všeobecně vydávaná pravidla nějakého státu - souhrn všech práv		- jednotlivec má konkrétní nárok, vyplývá z pravidel objektivních
VEŘEJNÉ PRÁVO	X	SOUKROMÉ PRÁVO
- upravuje vztahy, kde stát vystupuje jako nadřazená osoba – nositel moci - ostatním ukládá povinnosti - právo trestní, správní právo, finanční		- takové vztahy, kde je rovnost všech účastníků (i když je účastníkem stát) - právo občanské, rodinné, obchodní, pracovní
FORMÁLNÍ PRAMENY PRÁVA	X	MATERIÁLNÍ PRAMENY PRÁVA
- v jaké vnější formě byla norma vydána, jestli byla vyhlášením vlády, zákonem, obecní vyhláškou - vychází z právního řádu		- konkrétní oblast ve společnosti, oblast problémů, kterou norma upravuje - odpovídá obsahu toho práva, občanské právo – majetkové vztahy,

Použité zdroje

P.Dufek, E. Knebllová a další kol. autorů : Společenské vědy pro střední školy - 2. díl – Učebnice, Didaktis, 1. vyd., Brno, 2010, 87 s.,
ISBN 978-80-7358-152-7

J. Horecký, M. Kornel a další kol. autorů : Společenské vědy pro střední školy – 3. díl – Učebnice, Didaktis, 1. vyd., Brno, 2011, 93 s.,
ISBN 978-80-7358-163-3

Věra Jirásková : Občan v demokratické společnosti, Sociologické nakladatelství (SLON), 1. vyd., Praha 1999, 311 s., ISBN 80-85850-78-8

J. Haklová J. Halász, D. Rabiňáková R. Ryska a další kol. autorů : Právo pro každého, Učebnice programu Právo pro každý den – Street Law, Partners Czech, 1. vyd ., Praha 2001, ISBN 80-238-7914-6